

- використання на заняттях з дисциплін педагогічного циклу // Наукові записки. - 2002. - №6. - Ч.2. - С. 177-180.
5. Матюшкин А.М. Психологическая структура, динамика и развитие познавательной активности // Вопросы психологии. – 1982. – № 4. – С. 5-17.
 6. Щукина Г.И. Проблема познавательного интереса в педагогике. – М.: Педагогика, 1971. – 351 с.

In the article author reveals the methods of activation educational and cognitive activity of students of “Practical psychology” during the study of teaching cycle subjects.

Keywords: activation, methods of teaching, lectures with problematic character, seminars.

Отримано 25.2.2012

УДК 378:147:364

Ю.В. Овод

ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

У статті автор визначає переваги дистанційного навчання. Розкриває перспективи впровадження дистанційного навчання у навчально-виховний процес.

Ключові слова: освіта, дистанційне навчання, засоби дистанційної освіти.

Постановка проблеми. Перебудови в сучасній системі освіти включають в себе впровадження нових та перспективних технологій навчання. Найбільш вагому частину в цих технологіях несуть інформаційні технології навчання. Основний напрямок використання нових інформаційних технологій навчання базується на можливостях комп'ютерної техніки.

Тенденції ринку до зростаючого використання високих технологій вимагають інтеграції навчальних технологій в учбовому процесі. Комп'ютери та телекомунікаційні сіті змінюють стереотип робочого місця. По мірі розширення мережі комп'ютер стає глобальним засобом спілкування, який пропонує нові можливості навчання.

Головною метою інформатизації навчальних закладів є підготовка підростаючого покоління до повноцінної плідної життєдіяльності в інформатизованому суспільстві, підвищення якості, доступності та ефективності освіти. Реалізація цієї мети передбачає досягнення основних завдань:

- формування інформаційної культури студентів, яка стає сьогодні невід'ємною складовою загальної культури кожної людини і суспільства в цілому;

- рівнева і профільна диференціація навчально-виховного процесу з метою розвитку нахилів і здібностей, задоволення запитів та потреб студентів, розкриття їх творчого потенціалу.

Об'єктивними умовами самореалізації особистості у професійній діяльності є доступність необхідного освітньо - інформаційного поля, озброєння людей не тільки готовими знаннями, скільки способами здобуття, осмислення і використання цих знань у нових обставинах. Сучасна цивілізація з її гуманізацією та демократизацією відносин, швидкою зміною техніки і технологій, інтелектуалізацією праці передбачає необхідність нової формули освіти.

На сьогодні це можливо лише за умови впровадження сучасних ідей і технологій освіти, які вбирають новітні вітчизняні та зарубіжні психолого-педагогічні здобутки щодо активізації навчання як провідного принципу освітнього процесу, забезпечення раціонального рівня комп'ютеризації викладання та учіння. Саме ця потужна науково-педагогічна база в сукупності з сучасними розробками в галузі інформаційних засобів сприяє розвитку дистанційного навчання, що приходить на зміну традиційним формам заочного навчання.

Дистанційна освіта є найбільш адекватною відповіддю на той виклик, що нам кидає сучасне суспільство. Вона завойовує чільне місце поряд із стаціонарною формою навчання.

Розвиток дистанційного навчання знаходить сьогодні відбиття у цілеспрямованій державній політиці України щодо інформатизації суспільства. Паралельно із законодавчою базою розвивається науково методична база дистанційного навчання.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Дана проблема досліджувалася та була висвітлена у працях багатьох науковців. Зокрема, питаннями педагогічного підходу до комп'ютеризації навчального процесу займалися Б. Гершунський, Є Машбиць, І Підласий; концептуальні педагогічні положення про дистанційне навчання розглядалися такими вченими як О. Андреєв, В.Кухаренко; дидактичні властивості комп'ютерних засобів досліджував Є. Полат; дидактичні функції спілкування у дистанційному навчанні - О.Рибалко; методи творчого навчання за допомогою

телекомунікаційних засобів розглядалися у працях Г. Андріанова, Е.Хуторського

Вивченням ролі і місця інформаційних засобів, і комп'ютерних в тому числі, в системі гуманітарної освіти займалися Б.С.Гершунський, І.Г.Захарова, В.М.Фірсов та ін. Стратегічне спрямування вдосконалення професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів розроблені в працях В.Г.Бочарової, В.І.Жукова, Н.Ю.Кліменко та ін.

Аналіз досвіду використання комп'ютерів у навчанні, проведений А.Я.Савельєвим і В.А.Новиковим, свідчить про можливості використання комп'ютерів практично в усіх традиційних формах організації навчання з різними співвідношеннями між традиційними і автоматизованими режимами роботи.

Мета статті. Розкрити перспективи та переваги впровадження елементів дистанційного навчання у навчально-виховний процес.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні розроблено багато різних методик впровадження комп'ютерів у навчальний процес, деякі з них практично використовуються в поєднанні із своїми програмними продуктами. Поряд із усім цим виникає багато запитань щодо впливу даних методик на те, як реагують студенти на такі форми навчання, як вони засвоюють матеріал при дотриманні даних технологій, на яких етапах можна застосовувати комп'ютер у навчанні, як впливає дана технологія на фізіологічні та психологічні вікові особливості студентів.

Проблема комп'ютеризації освіти торкається не тільки студентів – як суб'єктів навчання, а й викладачів – як вони володіють новими методиками. Мова йде про зміну змісту освіти, про оволодіння інформаційною культурою, під якою розуміємо одну із складових загальної культури, що по суті є вищим проявом освіченості, в тому числі й особисті якості людини, її професійна компетентність.

Дистанційне навчання - це навчальна система поставки учбових ресурсів, яка забезпечує навчання за допомогою комп'ютерних і телекомунікаційних технологій, в основному через Інтернет. Дистанційне навчання відкриває широке коло можливостей для студентів та забезпечує доступ до навчання для людей, які не являються студентами вузів.

Дистанційне навчання – це синтетична, інтегральна, гуманістична форма навчання, яка базується на використанні широкого спектру традиційних і нових інформаційних технологій і їх технічних засобів, які використовуються для доставки навчального матеріалу, його самостійного вивчення, організації діалогового обміну між викладачем і тим, хто навчається, коли процес навчання не залежить від їх розміщення в просторі і в часі, а також від певного освітнього закладу.

Дистанційне навчання відкриває наступні перспективи в освіті:

1. Дистанційне навчання робить навчання творчим і соціально інтерактивним процесом. Знання розглядаються як щось, що студенти повинні створювати самі, а не те, що передається;

2. Дистанційне навчання зв'язує студентів із різних соціальних, культурно-економічних і професійних сфер;

3. Дистанційне навчання передбачає більш планову роботу, більшу мотивацію для учбових завдань, роботу в групах сумісного навчання, більше співробітництва в різних сферах;

4. В регіонах, де якісна вища освіта недоступна, дистанційне навчання – єдиний шлях задовільнити академічні потреби людей[4].

Сьогодні навчальні системи, основані на комп'ютерних технологіях, стали невід'ємною частиною учбового процесу. Нещодавні дослідження в галузі дистанційного навчання показали, що запропоновані нетрадиційні методи навчання можуть бути більш ефективними, дієспроможними та об'єктивними ніж звичайні. Необхідність удосконалення якості та змісту навчання спричиняє дослідження, розробку та впровадження проектів дистанційного навчання в учбовий процес. Щоб досягти цієї мети, треба ближче розглянути концепцію дистанційного навчання та ознайомитись з прикладами зарубіжних закладів.

Яскравим прикладом застосування дистанційного навчання може слугувати досвід Університету Південної Кароліни у впровадженні програми для іноземних студентів. Як і багато інших американських університетів, Університет Південної Кароліни приваблює іноземних студентів та аспірантів, які приїждять для виконання дипломних та наукових робіт.

Перехідний період для таких студентів може стати досить тяжким. По-перше, хоч вони і розмовляють англійською довгий час, вони не завжди мають досить високий рівень володіння мовою, щоб досягти успіху в американському університеті. По-друге, під час візиту до Америки вони повинні в значній мірі культурно пристосуватись.

Щоб сприяти і мовному, і культурному пристосуванню, була започаткована попередня програма дистанційного навчання через електронну пошту. Студентів запросили взяти участь в орієнтувальному курсі на декілька місяців перед приїздом до Сполучених Штатів. Студенти виконали ряд письмових завдань, також їм були надіслані електронною поштою газетні статті, які вони могли коротко переказати та аналізувати.

Окрім навчання, студенти користувалися електронним зв'язком, щоб обговорити між собою та викладачем такі аспекти життя в США як погода, їжа, проживання. Цю програму оцінили, як надзвичайно

корисну, і університет ще поширив використання електронної пошти як навчального засобу в ряді своїх програм.

Таким чином, засоби електронного зв'язку та дистанційне навчання можуть і повинні стати невід'ємною частиною сучасної системи освіти, демонструючи неабияку корисність та неосяжні можливості для навчального процесу.

За сучасними уявленнями, нові інформаційні технології (НІТ) – це сукупність принципово нових засобів і методів обробки даних, що вбудовуються в педагогічні системи та представляють собою цілісні технологічні системи, що забезпечують цілеспрямований збір, збереження, обробку, передачу і представлення інформації, необхідної для навчально-виховного процесу. У структурі засобів НІТ виділяють такі компоненти:

- інформаційно-обчислювальна техніка;
- дидактично-орієнтовані комп'ютерні засоби;
- інформаційне забезпечення навчально-виховного процесу(методичні і дидактичні засоби);
- технологічні системи обробки інформації, що забезпечують ефективне використання технічних засобів і методів наукових інформаційних технологій, що включають:

Однією з переваг дистанційного навчання є соціальна рівноправність, рівні можливості одержання освіти незалежно від місця проживання, стану здоров'я, елітарності і матеріального забезпечення того, хто навчається, дає можливість задовольнити в повному обсязі освітні потреби населення, в т.ч. з обмеженими фізичними можливостями[5].

Розгляд суті і змісту дидактичних категорій "освіта", "дистанційна освіта", "навчання", "дистанційне навчання" дозволила встановити, що дистанційне навчання в сучасній педагогіці розглядається в наступних аспектах:

- як вид заочного навчання; універсальна форма здобування освіти, що втілює гуманістичну парадигму розвитку освітніх інститутів;
- як особливим чином організований педагогічний процес і процес інтерактивної взаємодії його суб'єктів; цілеспрямований процесі діалогової, асинхронної або синхронної взаємодії викладача і студентів між собою з використанням засобів навчання, індиферентних до їх розташування у просторі та часі;
- як засіб навчання, інтегрований в цілісний дидактичний процес професійної підготовки майбутнього фахівця

На сьогоднішній день процес навчання, тобто його інтенсивність, досягнув тієї критичної точки, при якій виникає необхідність удосконалення навчально-виховного процесу, запровадження в

навчальний процес нових технологій, які здатні розвивати творчі здібності та оптимізувати процес засвоєння набутих знань.

Мотиви спонукають людину до розумової діяльності та впливають на її продуктивність. Саме мотивація є одним із найважливіших чинників успішного застосування будь-яких засобів навчання, в тому числі і дистанційних. Тому важливо адекватно оцінити їх роль та включити у навчальний процес.

Ряд наукових досліджень[1,2,3] доводять те, що в процесі дистанційного навчання, а також під час використання його засобів у традиційному навчально-виховному процесі, у майбутніх соціальних педагогів формуються глибші мотиви, зокрема мотив самоорганізації, самонавчання, самостійного набуття та поновлення знань, які являються основними принципами дистанційної освіти.

Ми підтримуємо думку Є.С.Полат про те, що на сьогоднішній день в умовах інформатизації суспільства потребою та необхідністю для людини є самостійне набуття знань[1]. Зважаючи на вище зазначене, дистанційне навчання розглядає сучасного студента не як пасивного учасника навчального процесу, а як активного суб'єкта педагогічної взаємодії. Важливим є те, що в процесі дистанційного навчання під час віртуального спілкування надається змога для більш індивідуалізованого навчання, ніж під час традиційних способів засвоєння знань, де в основному переважає групова форма роботи.

Важливою складовою самостійної роботи студентів є те, що необхідні знання та навички не передаються від однієї людини до іншої, а їх необхідно набувати в результаті самостійної праці без якої неможливо опанувати обрану професію. Саме тому зростає роль засобів дистанційного навчання, які засновані на принципах самостійної пізнавальної діяльності студентів.

Аналіз педагогічної літератури з даної проблеми свідчить про те, що якість самоосвіти, набутої внаслідок використання засобів дистанційного навчання, в першу чергу пов'язана з розвитком у студентів професійного ототожнення:

1. усвідомлення самим студентом особистісних цінностей. Для соціального педагога це завдання не є складним, оскільки на сьогодні відчувається гостра необхідність у фахівцях даної спеціальності;

2. емпатія до соціальних проблем, планування послідовних кроків вирішення даних проблем;

3. здатність мобілізації та актуалізації знань, вміння застосовувати теоретичні знання на практиці.

На думку Н.І. Подгребельної " основним принципом дистанційного навчання є принцип свідомості та активності, в основі якого лежить самостійна робота студентів"[3]. Тому при умові включення засобів

дистанційного навчання у традиційний освітній процес на практиці реалізується дидактичний принцип індивідуалізації навчання, що в свою чергу пов'язаний із розвитком навиків самооцінки та самоконтролю, самостійності і самореалізації.

Самостійна підготовка соціальних педагогів включає в себе такі дидактичні цілі:

- формування та розвиток навичок самооцінки та самоконтролю;
- формування у студентів вміння самостійно отримувати знання з різних джерел інформації;
- посилення відповідальності студентів за свою професійну підготовку;
- формування професійного мислення.

Слід наголосити, що позбавлення майбутніх соціальних педагогів безпосереднього навчання та спілкування і заміна його на спілкування в системі "людина – машина" призводять до труднощів у подоланні проблем в подальшій професійній діяльності, тобто до професійної некомпетентності.

Для того, щоб в навчально-виховному процесі були створені всі необхідні умови для формування професійної компетентності соціальних педагогів, слід враховувати вплив усіх засобів педагогічного впливу, причому в них повинні бути сформовані базові професійні навички:

- швидкого налагодження контакту в системі "людина – людина";
- оцінити та локалізувати ситуацію за допомогою використання набутих теоретичних знань, вмінь та навичок та застосування їх на практиці;
- разом із клієнтом розробити план уникнення проблеми та розподілили ролі.

Питання, що стосуються побудови діалогу користувача з комп'ютером, складні і різноманітні. Методологічні рекомендації охоплюють сукупність таких чинників:

- Психологічні принципи побудови діалогу студента з комп'ютером;
- Організацію процесу спілкування;
- Лінгвістичні аспекти спілкування;
- Варіативність спілкування;
- Змістовні аспекти спілкування.

Одночасно, діалог студента з комп'ютером повинен відповідати тим основним психологічним принципам, яким відповідає спілкування. До того ж слід урахувати, що тут, по суті, спілкування моделюється, і досить суттєвим є те, що один із партнерів у діалозі є розробник навчальних програм, який хоча і не прямо, а побічно, але

все ж досить суттєво впливає на характер спілкування студента з комп'ютером.

Взаємодія студента з комп'ютером будується так, щоб вона по можливості нагадувала спілкування людей і не створювала та не викликала небажаних емоцій. Студент не повинен боятися нових елементів і разом з тим бути впевненим у доброзичливому та позитивному ставленні до себе.

Висновки. Будь-яка система освіти та адміністрування, яка підвищує можливості отримання освіти і не зосереджена на освітньому закладі, може вважатися відкритим (дистанційним) навчанням. Мова йде про систему педагогічних методів та адміністративних процедур, яка збільшує доступ до навчання та підготовки студентів, фізично віддалених від навчального закладу. Заочне навчання, як видно із самої назви, означає, що студенти мають обмежені контакти з представниками навчального закладу. Тому заочне навчання може бути частиною відкритого навчання, оскільки також підвищує доступність навчання як такого. Але заочна форма навчання не є придатною для всіх предметів. Зокрема студенти, які вивчають соціальну педагогіку, потребують обговорення досвіду, якого вони набувають в процесі співпраці та спілкування з людьми, викладачем та іншими студентами. Дистанційне навчання соціальної педагогіки передбачає опрацювання студентами спеціальних підручників замість відвідування лекцій. Студенти витрачають набагато менше часу на відвідування ВНЗ і можуть працювати. Це дає можливість людям, які не мають часу або коштів на освіту, отримувати освіту.

Отже, можна говорити про те, що дистанційна форма підготовки соціальних педагогів має перспективу та певні переваги у порівнянні із заочною, а тому потребує впровадження у більшості педагогічних вузів України.

Список використаних джерел

1. Мухаметзянова Ф.Ш. Теория и практика дистанционной подготовки специалиста социальной сферы в регионе / Ф.Ш. Мухаметзянова. – Казань.: ИСПО РАО,2002. – 91с.;
2. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования / Под ред. Е.С.Полат . – М.: Академия,2001.
3. Подгребельная Н.И. Педагогические условия активизации познавательной деятельности студентов в системе дистанционного обучения : Дис. канд. пед. наук: 13. 00.08. .– Ставрополь,2001. – 159с. ,с. 4

4. Психолого-педагогические основы использования ЭВМ в вузовском обучении / Под ред. А.В.Петровского, Н.Н.Нечаева. - М.: Изд-во МГУ, 1987
5. Роберт И.В. Современные информационные технологии в образовании: дидактические проблемы, перспективы использования. - М., 1999.

The article identifies the benefits of distance learning. Reveals the prospects of e-learning in the educational process.

Keywords: education, distance learning, distance education means.

Отримано 25.2.2012

УДК 159.923.2-051

Л.А. Онуфрієва

ПСИХОЛОГІЧНІ ДЕТЕРМІНАНТИ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ САМОСВІДОМОСТІ Й ОСОБИСТІСНОЇ ЗРІЛОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІОНОМІЧНИХ ПРОФЕСІЙ

У статті обґрунтовано необхідність цілеспрямованого фахового навчання студентів для забезпечення позитивної динаміки провідних психологічних детермінант розвитку професійної самосвідомості й особистісної зрілості майбутніх фахівців соціономічних професій. Досліджуються психологічні детермінанти розвитку професійної самосвідомості і самооцінка, які сприяють особистісній зрілості й формуванню в майбутніх фахівців соціономічних професій впевненості й оптимізму, які активізують їхню навчальну й професійну діяльність, сприяють бажанню здобувати професійні знання, розвивати свої комунікативні якості та здібності.

Ключові слова: професійна самосвідомість, професійна діяльність, особистісна зрілість, майбутні фахівці соціономічних професій, самоствердження, самооцінка, спілкування, комунікативна компетентність.

В статті обґрунтовано необхідність целенаправленого професійного навчання студентів для забезпечення позитивної динаміки провідних психологічних детермінант розвитку